

STUDIJNÍ MATERIÁL PRO LMS SEMINÁŘ

Vypracoval Ladislav Koreň

(Seminář 17/02/2010)

O BOGHOSSIANOVEJ KRITIKE SOCIÁLNEHO KONŠTRUKTIVIZMU A RELATIVIZMU

1. Doktrína *Equal Validity*.

Cieľom Boghossianovej knihy *Fear of Knowledge* (FK)¹ je rekonštruovať, kriticky posúdiť a nakoniec i vyvrátiť určité spriaznené názory a koncepcie, ktorých spoločným menovateľom je podľa neho nasledujúca doktrína:

(Equal validity - EV):

Existuje mnoho radikálne odlišných spôsobov ako poznávať svet, ktoré sú rovnako platné (ani jeden z nich nie je privilegovaný).

"There are many radically different, yet 'equally valid' ways of knowing the world, with science being just one of them" (FK, s. 2).

Empirická motivácia pre EV:

Antropologické príbehy:

Príbeh o kmeni Lakotov: Lakotovia neveria na evolučné vysvetlenia ich pôvodu ani na vedecké vysvetlenia príchodu ľudí na americkú pevninu z Ázie cez Beringovu úžinu; veria, že ich predkovia (*Buffalo people*) vystúpili z vnútra zeme na zemský povrch v Amerike, potom čo bol na to zemský povrch pripravený duchmi.

Alebo: známy (Evans-Pritchardov) príbeh o kmeni Azande, v ktorom sa sociálne dôležité záležitosti (vrátane toho, či niekto závažne očaroval niekoho iného) riešia orákulom (sliepka a jed).

Historické príbehy:

Galileo versus kardinál Bellarmine v spore o to, či je zem stredom vesmíru a slnko sa okolo nej otáča. Na jednej strane Galileo, zástanca empiricko-experimentálnych metód rodiacej sa modernej vedy (disponuje ďalekohľadom, pomocou ktorého objavil množstvo nových hviezd, fáze Venuše, atd.), ktorý tvrdí, že evidencia ukazuje, že zem nie je centrom vesmíru (a obieha okolo slnka). Na druhej strane je kardinál Bellarmine, ktorí naopak tvrdí, že zem je stredom vesmíru (a slnko okolo obieha okolo nej), a opiera to o evidenciu zjavenej pravdy v Biblii.

¹ P. Boghossian: *Fear of Knowledge* (Clarendon Press, Oxford, 2006).

Filozofická motivácia pre EV:

Ak raz akceptujeme diverzitu radikálne odlišných spôsobov poznávania sveta, na základe akého objektívneho kritéria či štandardu potom môžeme odôvodniť, že jeden spôsob poznávania sveta (systém štandardov, kritérií, hodnôt) je objektívne lepší než ostatné, či dokonca, že existuje len jeden objektívne a univerzálne platný spôsob poznávania sveta, ktorý je ako taký privilegovaný?

Proponenti doktríny EV tvrdia, že:

(a) neexistuje neutrálne meta-kritérium (meta-štandard) pre posudzovanie a rozsudzovanie radikálne odlišných spôsobov poznávania sveta;

(b) taký systém môže byť odôvodnený nanajvýš kruhovo, tým že použije svoje vlastné prostriedky – kritéria, štandardy, hodnoty (*norm-circular justification*; v podstate verzia klasického epistemologického problému kritéria - DIALLELUS).

Podľa Boghossiana je (EV) radikálna téza, pretože (údajne) protirečí určitým názorom nášho bežného rozumu (*common sense*), z ktorých vyrastá tzv. *klasická koncepcia poznania*. Tá pozostáva z konjunkcie nasledujúcich troch téz:

Téza 1: Faktuálny-objektivismus:

Existujú objektívne a univerzálne fakty, ktoré sú nezávislé na našej existencii, pojmových a kognitívnych dispozíciách, či (náhodných) sociálnych dispozíciách, záujmoch, a hodnotách:²

Príklad: ak na zemi boli dinosaury, je to podľa Boghossiana intuitívne objektívny fakt, ktorý nie je závislý na existencii nás, ako sociálnych bytostí s (náhodnými) sociálnymi potrebami, hodnotami a záujmami.

Téza 2: Epistemický-objektivismus:

Existujú objektívne a univerzálne epistemické akty typu:

Presvedčenie P je (racionálne) odôvodnené evidenciou E,

ktoré sú nezávislé na našej existencii, pojmových a kognitívnych dispozíciách, či (náhodných) sociálnych dispozíciách, záujmoch, a hodnotách:

Príklad: množstvo nájdených fosílií konštituuje síce ne-konkluzívnu, jednako však objektívnu evidenciu odôvodňujúcu presvedčenie, že na zemi boli dinosaury (a to nezávisle na existencii nás, ako sociálnych bytostí s (náhodnými) sociálnymi potrebami, hodnotami a záujmami).

Téza 3: Objektivismus o racionálnom vysvetlení:

² Dôraz na *náhodnosť* je tu dôležitý: (a) má vylúčiť formy Kantovského konštruktivismu, ktoré postulujú *a priori* univerzálne kategórie; (b) má zdôrazniť, že produkty náhodných sociálnych dispozícií, potrieb a záujmov je možné ako také (filozoficky, sociologicky,...) demaskovať, a prípadne ich eliminovať. Zaujímavá koncepcia sociálneho konštruktivismu prichádza s tvrdením, že existujú prekvapujúce typy sociálne podmienených faktov (u ktorých by sme to nečakali).

Objektívne epistemické fakty často sami o sebe postačujú na vysvetlenie toho, prečo veríme tomu, čomu veríme:

Stáva sa, že: súc konfrontovaní s určitou evidenciou E (za určitých okolností O), nadobudneme presvedčenie, že P, práve preto, že evidencia E objektívne odôvodňuje P (za okolností O).

Sociálny konštruktivista, ktorého chce Boghossian kritizovať, potom tvrdí niektorú z nasledujúcich anti-téz (alebo ich kombináciu):

Antitéza 1: Faktuálny-konštruktivizmus:

Neexistujú žiadne objektívne a univerzálne fakty, pretože všetky fakty sú nejako závislé na našich (náhodných) sociálnych dispozíciách, záujmoch, a hodnotách.

Antitéza 2: Epistemický-konštruktivizmus:

Neexistujú žiadne objektívne (univerzálne) epistemické fakty typu:

Presvedčenie P je (racionálne) odôvodnené evidenciou E;

pretože všetky epistemické fakty sú závislé na našich (náhodných) sociálnych dispozíciách, záujmoch, a hodnotách

Antitéza 3: Konštruktivizmus o racionálnom vysvetlení:

Vždy musíme invokovať i nejaké naše sociálne záujmy či hodnoty, aby sme vysvetlili prečo veríme tomu, čomu veríme (nestačí len povedať, že sme boli za určitých okolností konfrontovaný s určitou evidenciou).

Sociálny konštruktivista sa nemusí podľa Boghossiana explicitne prihlásiť k EV; EV sa však zdá byť dôsledkom anti-téz, ku ktorým sa explicitne hlási: ak totiž nie sú žiadne objektívne fakty (epistemické fakty), a všetky fakty (epistemické fakty) sú len konštruktom z náhodných socio-kultúrnych potrieb, záujmov a hodnôt, potom neexistuje ani objektívny (epistemický) fakt, že jeden spôsob poznávania sveta je platnejší než iný (a náš vedecký spôsob poznávania sveta je teda len jeden z mnohých možných a rovnako platných systémov).

Boghossian tvrdí, že sociálno-konštruktivistické názory sú nebezpečne rozšírené v dnešných sociálnych vedách a humanitných disciplínach (menej už vo filozofii, ale i tu sa nájdu dôležité výnimky ako je Wittgenstein, Kuhn, Rorty, Goodman,...). Ak by boli tieto názory na správnej stope, malo by to podľa neho ďalekosiahle následky, pretože náš *common sense*³ spolieha na určité fundamentálne epistemické princípy (plus niektoré ďalšie, ako je napr. úsudok k najlepšiemu vysvetleniu), na ktorých je založená i moderná veda, školské vzdelávanie a organizácia spoločenských inštitúcií.

³ Nie je príliš jasné, aký obor hodnôt má mať zámeno „nás“. Má zahrňovať i členov kmeňa Lakotov alebo Azandov, či kardinála Bellarmina? Budeme predpokladať, že Boghossian má na mysli len členov „našej“ západnej komunity v jej (plus-mínus) aktuálnom stave vývoja .

Princíp pozorovania:

Ak sa X-ovi vizuálne javí, že P, a nastávajú okolnosti O, potom má X (prima facie) dôvod veriť, že P

Princíp dedukcie:

Ak má X dôvod veriť, že P, a súčasne Q (zjavne) vyplýva z P, potom má X dôvod veriť, že Q.

Princíp indukcie:

Ak X dostatočne často (či pravidelne) pozoroval, že udalosti typu A sú nasledované udalosťami typu B, potom má X dôvod veriť, že udalosti typu A zapríčiňujú udalosti typu B.

Keby mal konštruktivista pravdu v tom, že tieto princípy nie sú vyjadrením objektívnych a univerzálnych faktov, znamenalo by to, že spôsob poznávania sveta a systém na nich založený by bol v základoch spochybnený (prečo by sa na školách nemohol vyučovať napr. kreacionizmus, šamanstvo, čarodejníctvo,....?). Boghossian si kladie za cieľ ukázať, že sociálny konštruktivizmus je v tomto zmysle neškodný, pretože to nie je koherentne formulovateľná doktrína.

2. Boghossianova kritika (naivného) faktúálneho konštruktivizmu:

Boghossian nespochybňuje, že existujú sociálne podmienené fakty: fakt, že určité kusy papiera fungujú ako peňažné obeživo. Ide mu o to, ukázať, že sú aj sociálne nepodmienené fakty. Naivný sociálny konštruktivista tvrdí niečo v tomto zmysle:

Téza o závislosti faktov na spôsobe popisu:

Neexistujú fakty nezávislé na nejakom popise či spôsobe popisovania.

Lenže: jedna vec je tvrdiť, že fakt, že akceptujeme nejaký spôsob popisu (napr. Goodmanova *verzia*) je podmienený našimi (náhodnými) sociálnymi potrebami, dispozíciami a záujmami (čo môže byť celkom dobre pravda); celkom iná vec je tvrdiť, že neexistuje nič také ako objektívny fakt – ako veci (sami o sebe) sú, nezávisle na (našich či iných) popisoch. Objektivistí ale nepopierajú, že existuje viacero pravdivých popisov sveta (faktov). Evidentne: fakt o teplote môžeme popísať tak v terminológii stupňov Fahrenheita ako aj v terminológii stupňov Celzia. Čo ale objektivista zdôrazňuje je to, že nie každý popis teploty (či už v stupňoch F alebo stupňoch C) je rovnako správny.

Možná otázka na Boghossiana:

Spochybňuje toto ale rozumný sociálny konštruktivista? Rozumný sociálny konštruktivista tvrdí, že otázka „Fakt alebo ne-fakt?“ dáva dobrý zmysel vždy len v rámci nejakého spôsobu popisu (verzie). Ale, samozrejme, rozumný sociálny konštruktivista nebude tvrdiť, že nie je vôbec možný nesprávny popis: popis môže byť nesprávny ale vždy len v rámci nejakého spôsobu popisu (a správny v rámci iného) s tým, že „popis“ mimo akéhokoľvek rámca spôsobu popisu nie je ani správny ani nesprávny (ani nie je vlastne ani popisom). To vzbudzuje podozrenie, že

Boghossian niekedy (či skôr dosť často) bojuje proti chimérickým protivníkom.

Cookie-cutter metaphor (Goodman): používame naše pojmy (pojmovú schému – možno jazykovo podmienenú), aby sme vytýčili vo svete hranice určitým spôsobom (podobne ako používame formičky pri vykrajovaní koláčov z cesta), a tým konštruujeme fakty vo svete.

Príklad:

Podľa Goodmana, *súhvezdia* (Veľký voz) nie sú objektívne ale konštruujeme ich tak, že sme si identifikovali a vybrali určitú, percepčne výraznú konfiguráciu hviezd a pomenovali sme ju. Je absurdné povedať, že ľubovoľná z nekonečných konfigurácií hviezd je súhvezdím. Ale analogicky je to so samotnými hviezdami,....

„We have to make what we find, be it the Great Dipper, Sirius, food, fuel, or a stereo system.“

Jeden problém podľa Boghossiana:

Súhvezdie je zo samotnej definície: „ľubovoľná formácia hviezd, vnímaná ako určitý tvar alebo figúra...“ Čiže to z definície nie je objektívny fakt, s čím môže súhlasiť i objektivista. Takže argument, ktorý sa zakladá na takomto príklade nie je presvedčivý, pretože analógia s hviezdami, jedlom, a stereo systémom je pochybná.

Iný problém podľa Boghossiana:

Ak je niečo v tomto zmysle konštruované, potom musí existovať i niečo (the given?, the sensible manifold?, content?,...), čo samo nie je takto konštruované (vykrajované formičkami), ale z čoho sa naopak konštruuje (vykrajuje).

Príklad: Putnamove kruhy. Koľko objektov je vlastne na obrázku, kde sú nakreslené 3 kruhy? Začíname ale vždy s nejakými danými faktami (3 kruhy), a tie potom môžeme rozlične ale stále pravdivo popisovať (podľa toho, čo si zvolíme za „jednotku objektu“ – napr. či si zvolíme našu bežnú jednotku alebo mereologickú jednotku, podľa ktorej i každé dva objekty sú objektom).

Ďalšie problémy:

Problém kauzácie: intuícia zdá sa velí, že existencia množstva objektov a faktov, o ktorých bežne hovoríme nezávisí na nás. Typicky: mnoho objektov a faktov existovalo i pred tým, než sme existovali my. Ako to ale môže vysvetliť sociálny konštruktivista?

Problém pojmovej nekompetencie: Nie je súčasťou našich bežných pojmov (napr. pojem elektrónu, slona, baktérie ...), že sú to pojmy vecí, ktoré sú na nás nezávislé? Vie ten, kto tvrdí napr., že existencia baktérií závisí na nás, čo hovorí?

Problém nesúhlasu: Sociálny konštruktivista tvrdí, že fakty závisia na našich sociálnych potrebách a záujmoch, ktoré sú však náhodné (mohli sme mať i iné

sociálne potreby a záujmy a skonštruovať iné fakty než sme skonštruovali, dokonca i fakty s nimi nekompatibilné). Takže je možná nasledujúca situácia:

- i) Jedna komunita (napr. naša komunita) skonštruovala fakt, že P (napr. fakt, že predkovia Lakotov prišli do Ameriky z Ázie cez Beringovu úžinu),
- ii) P (z predpokladu (i))
- iii) Iná komunita (napr. Lakotovia) skonštruovala fakt, že ne-P (napr. fakt, že ich predkovia neprišli do Ameriky z Ázie cez Beringovu úžinu),
- iv) ne-P (z predpokladu (iii))
- v) P a súčasne ne-P (z (ii) a (iv))

(v) porušuje princíp vylúčeného sporu, čo podľa Boghossiana diskvalifikuje pozíciu naivného sociálneho konstruktivismu.

3. Boghossianova kritika Rortyho ne-naivného relativizmu:

Rortyho relativizácia faktov:

Rortyho ťah je transformovať neplauzibilný sociálny konstruktivismus tak, aby sa vyhol vyššie zmieneným problémom. A jeho recept je relativizovať fakty: zmysluplný diskurz o faktoch je diskurz, v ktorom sa fakty relativizujú k určitému rámcu či teórii. Keď bežne hovoríme, že niečo je pravdivé (je to fakt), mienime tým (implicitne), že to je pravdivé (faktom) relatívne k nášmu preferovanému spôsobu hovorenia (teórii,...), ktorý akceptujeme (typicky preto, že je pre nás užitočný,...).

Ad problém kauzácie:

Keď ale už raz máme náš preferovaný spôsob hovorenia o svete, potom je relatívne k tomuto spôsobu (teórii) pravda, že baktérie existovali pred nami a nezávisle na nás.

Ad problém pojmovej nekompetencie:

V rámci nášho spôsobu hovorenia je pojem baktérie určite pojmom na nás nezávislých vecí.

Ad problém nesúhlasu:

Pretože zmysluplný je len relativizovaný hovor o faktoch, dostávame tvrdenia, ktoré nie sú v spore:

- i) Relatívne k teórii T1 (našej komunity) je pravda, že P
- ii) Relatívne k teórii T2 (komunity Lakotov) je pravda, že ne-P

Boghossianova kritika Rortyho poňatia:

Formulácia *Globálneho relativizmu*:

1. Nie sú žiadne absolútne fakty.
2. Ak majú mať naše tvrdenia šancu byť pravdivé, nesmieme konštruovať výpovede formy

„P“

ako tvrdiace

P

ale ako tvrdiace:

Relatívne k teórii T, ktorú akceptujeme, P

3. Existuje veľa alternatívnych teórií popisujúcich svet, ale žiadne fakty, ktoré by rozhodli, že jedna z nich popisuje svet - svet tak ako o sebe je – lepšie než iné.

Tradičná kritika globálneho relativizmu:

Spočíva v reflexívnej aplikácii centrálnej relativistickej tézy na ňu samotnú:

Je samotná téza globálneho relativizmu absolútne pravdivá alebo nie?

(A) Ak áno, potom vyvracia samú seba, pretože existuje aspoň jeden absolútny fakt (pravda).

(B) Ak nie, ako potom môže presvedčiť niekoho, kto si myslí opak; špecificky: ako môže spochybniť objektivizmus ?

Boghossian však nepovažuje tradičnú kritiku za konkluzívnu (dôvod: relativista by mohol namietať, že jeho téza je síce pravdivá len relatívne k nejakej teórii, s tým ale, že to je teória, ktorú sa vyplatí prijať – relativistom i ne-relativistom).

Prichádza preto s vlastnou kritikou. Podľa Rortyho relativistu neexistujú fakty typu

P,

ale existujú len fakty typu

Relatívne k teórii T, ktorú akceptujeme, P.

Boghossianova otázka teraz znie: sú fakty tohto typu absolútne alebo relatívne?

(A) Ak sú absolútne, potom sa globálny relativizmus vyvracia (okrem toho Boghossian zmieňuje ďalšie proti-intuitívne dôsledky).

(B) Ak sú fakty tohto typu sami len relatívne, potom z toho plynie, že ak majú byť naše tvrdenia o svete pravdivé, musíme, *per impossibile*, vyjadriť a pochopiť nekonečné propozície typu:

Relatívne k teórii T1 (ktorú akceptujeme), existuje teória T2 (ktorú akceptujeme), a relatívne k teórii T2, existuje teória T3 (ktorú akceptujeme) a P

Boghossian teda uzatvára, že globálny relativizmus je buď nekoherentný alebo je nezrozumiteľný

4. Boghossianova kritika epistemického relativizmu

Znovu starý príbeh – Galileo contra Bellarmine:

Na jednej strane stojí Galileo, ako proponent empiricko-experimentálnych metód modernej vedy (disponuje novým ďalekohľadom, pomocou ktorého objavil množstvo nových hviezd, fáze Venuše, atď.), ktorý tvrdí, že evidencia ukazuje, že zem nie je stredom vesmíru a otáča sa okolo slnka. Na druhej strane je kardinál Bellarmine, ktorý tvrdí, že zem je stredom vesmíru a slnko sa otáča okolo nej, a opiera to odkazom na evidenciu zjavenú v Biblii (slovo božie).

Podľa epistemického relativistu:

- a) Evidencia E (napr. Galileove pozorovania) neodôvodňuje presvedčenie P, (napr. že zem sa otáča okolo slnka), objektívne ale vždy len relatívne k určitému epistemickému systému (napr. relatívne ku Galileovmu systému s jeho princípmi Pozorovania, Dedukcie, Indukcie, ...)
- b) Relatívne k inému epistemickému systému (Bellarmineov epistemický systém s princípom zjavenej pravdy v Biblii), evidencia E (Galileove pozorovania) neodôvodňuje presvedčenie P (že zem sa otáča okolo slnka).

Predpokladajme spolu s relativistom, že existujú radikálne odlišné epistemické systémy (postavené na odlišných fundamentálnych princípoch tak, že dávajú opačné verdikty v určitých prípadoch). Môžeme formulovať verziu *Epistemického relativizmu*:

1. Nie sú žiadne absolútne epistemické fakty typu: *evidencia E odôvodňuje presvedčenie P*
2. Ak majú mať naše epistemické tvrdenia šancu byť pravdivé, nesmieme konštruovať výpovede typu

„E odôvodňuje P“

ako tvrdiace, že

E odôvodňuje P,

ale ako tvrdiace, že

Relatívne k epistemickému systému S, ktorý my akceptujeme, E odôvodňuje P.

3. Existuje mnoho fundamentálnych odlišných a alternatívnych epistemických systémov, ale žiadne fakty, ktoré by rozhodli, že jeden z nich správnejší než iné.

Argument pre epistemický relativizmus:

- i) Ak existujú absolútne epistemické fakty, potom by malo byť možné mať odôvodnené presvedčenia o tom, ktoré fakty sú epistemicky absolútne;
- ii) Nie sme schopní mať odôvodnené presvedčenia o tom, ktoré fakty sú epistemicky absolútne;
- iii) Neexistujú žiadne absolútne epistemické fakty (z (i) a (ii))
- iv) Epistemický relativizmus platí (z (iii))

Zásadná je premisa (ii), ktorú relativista motivuje (údajnou) nerozsúditelnosťou sporu medzi alternatívnymi epistemickými systémami, ktoré sú radikálne odlišné (DIALLELUS - *norm-circular justification*):

(a) Aby Galileo rozsúdil spor s Bellarmineom, môže začať tvrdením, že to, že jeho pozorovania odôvodňujú presvedčenie, že Kopernikova teória je pravdivá, je dosledkom určitých všeobecných epistemických princípov,

(b) Na to mu však Bellarmine odpovie, že on má iné všeobecné epistemické princípy, ktoré nepodporujú tvrdenie, že Galileiho pozorovania odôvodňujú presvedčenie, že Kopernikova teória je pravdivá;

(c) Spor sa teda presúva na vyššiu úroveň: ide o fundamentálne epistemické princípy. Lenže, tu relativista súhlasí so starým skeptickým argumentom, že neexistuje žiadne neutrálne meta-kritérium či meta-štandard pre posudzovanie a rozsudzovanie radikálne odlišných spôsobov poznávania sveta;

(d) Taký systém môže byť odôvodnený nanajvýš kruhovo, a to tak, že použije svoje vlastné prostriedky – kritéria, štandardy, hodnoty (*norm-circular justification*).

Keďže sa ale kruhové odôvodňovanie štandardne nepovažuje sa uspokojivé, zdá sa, že nie je možné odôvodniť presvedčenie, že nejaký fundamentálny epistemický systém je objektívne platný (správnejší než iné systémy).

Boghossianova kritika epistemického relativizmu:

Relativista nám podľa Boghossiana dlží vysvetlenie toho:

- (a) čo sú epistemické princípy, ktoré tvoria epistemické systémy;
- (b) čo to presne znamená, že niečo je relatívne k epistemickému systému.

Zásadný problém tkvie podľa Boghossiana v tom, že epistemické princípy sú zrejme generalizáciami konkrétnych epistemických tvrdení. Napr. konkrétne epistemické tvrdenie:

Ak sa Galileovi vizuálne javí, že na stole leží červené jablko, a okolnosti nie sú v ničom neštandardné, potom má X (prima facie) dôvod veriť, že na stole leží červené jablko,

je špecifickým prípadom zovšeobecnenia:

(POZOROVANIE) Ak sa X-ovi vizuálne javí, že P, a nastávajú okolnosti O, potom má X (prima facie) dôvod veriť, že P

Epistemický systém jednoducho pozostáva z nejakej sumy takýchto všeobecných a základných (pretože neodvedených) princíпов (alternatívne systémy budú tvorené alternatívnymi sumami základných princíпов). Relatívna pravdivosť propozície typu *E odôvodňuje P* k epistemickému systému *T* je potom prirodzené explikovať ako vzťah vyplývania takej propozície zo systému *T*, ktorý je akosi konjunkciou princíпов. Lenže: podľa relativistu konkrétne epistemické tvrdenia nemôžu byť pravdivé (pretože neexistujú žiadne absolútne epistemické fakty, ktoré by im odpovedali; Boghossian dokonca hovorí, že sú nepravdivé, ale to by relativista nepripustil). V tom prípade však ani všeobecné epistemické tvrdenia netvrdia podľa neho nič pravdivé (pretože potom určite neexistujú ani žiadne absolútne epistemické fakty, ktoré by im odpovedali). Ak je to ale tak, je podľa Boghossiana záhadou, ako môže niekto (relativista), kto si toto uvedomuje, akceptovať systém, ktorý pozostáva z princíпов, ktoré nie sú pravdivé (veď *akceptovať propozíciu* typicky znamená *veriť, že je pravdivá*). A prečo by nás malo zaujímať, čo (aké konkrétne epistemické tvrdenie) plyní z princíпов, ktoré nie sú pravdivé?
